

Hallituksen esitys Eduskunnalle Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Reykjavikissa kesäkuussa 1983 tehdyn Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välillä Helsingissä maaliskuussa 1962 allekirjoitetun yhteistyösopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen.

Yhteistyösopimuksen merkittävimmät muutokset koskevat Fär-saarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan edustusta pohjoismaisissa yhteistyöelimissä, joissa mainitut alueet muodostavat itsehallintojärjestelmiensä sallimissa rajoissa mahdolli-

simman itsenäisiä yhteistyösopimuksia. Pohjoismaisen yhteistyön perusteita ja kansallista itsehallintoa koskevaa lainsäädäntöä ei kuitenkaan muuteta.

Muutokset tulevat voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, jona kaikkien sopimuspuolten ratifioimiskirjat on talletettu. Esitykseen liittyy samanaikaisesti annettava esitys laiksi Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Pohjoismaisten valtioiden välinen yhteistyö on ollut suhteellisen muotovapaata. Pohjoismaiden neuvoston vuonna 1952 alkanut toiminta ei alunperin perustunut kansainvälisoikeudellisesti sitovaan sopimukseen, vaan kansallisiin päätöksiin, jotka oli saatettu voimaan erikseen kussakin Pohjoismaassa. Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välinen yhteistyösopimus, niin sanottu Helsingin sopimus (SopS 28/62) tehtiin 23 päivänä maaliskuuta 1962, ja sitä on muutettu vuosina 1971 ja 1974 (SopS 21/71 ja 39/75). Tärkeimmät sopimuksen päämääriä toteuttavat yhteistyöelimet ovat Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto, joiden toiminta on säädelty sopimuksessa.

Pohjoismaiden neuvoston muodostavat 78 valittua jäsentä, hallitusten edustajat sekä Fär-saarten maakuntahallituksen ja Ahvenanmaan maa-

kunnanhallituksen edustajat. Neuvoston jäsenistä valitsevat Tanskan kansankäräjät kuusitoista, Suomen eduskunta seitsemäntoista, Islannin altingi kuusi sekä Norjan suurkäräjät ja Ruotsin valtiopäivät kumpikin kahdeksantoista. Fär-saarten maakäräjät valitsevat kaksi jäsentä ja Ahvenanmaan maakuntapäivät yhden jäsenen. Kukin hallitus määrää jäsenistään neuvostoon haluamansa määrän hallitusten edustajia. Maakuntahallitus ja maakunnanhallitus määräävät kumpikin yhden edustajan. Kunkin maan valtuuskuntaan kuuluvat kansanedustuslaitoksen valitsevat jäsenet ja hallituksen määräämät edustajat. Tanskan valtuuskuntaan kuuluvat myös maakäräjien jäsenet ja maakuntahallituksen edustaja sekä Suomen valtuuskuntaan maakuntapäivien jäsen ja maakunnanhallituksen edustaja.

Neuvoston toimielimiä ovat yleiskokous, puheenjohtajisto ja valiokunnat. Yleiskokous määrää valiokuntien lukumäärän ja toimialat. Valio-

kuntien tehtävänä on valmistella asiain käsittelyä neuvostossa. Neuvostoa avustaa sen toiminnassa sihteeristö, johon kuuluvat puheenjohtajiston valitsema sihteeri ja viisi sihteerää, joista kukin valtuuskunta valitsee yhden.

Pohjoismaiden ministerineuvosto on Pohjoismaiden hallitusten yhteistyöelin. Ministerineuvosto tekee päätöksiä siinä laajuudessa kuin käy ilmi Helsingin sopimuksesta ja muista Pohjoismaiden välisistä sopimuksista. Muissakin yhteistyökysymyksissä ministerineuvosto vastaa Pohjoismaiden hallitusten sekä hallitusten ja Pohjoismaiden neuvoston välisestä yhteistyöstä. Ministerineuvoston kokoonpano vaihtelee kulloinkin käsiteltävän kysymyksen luonteen mukaan. Jokaisella maalla on yksi ääni. Päätösten tulee olla yksimielisiä, ja ne ovat kutakin maata sitovia, mutta eräissä tapauksissa kuitenkin vasta kansanedustuslaitoksen hyväksymisen jälkeen.

Jokainen maa nimeää hallituksen jäsenen, jonka tehtävänä on virkamiehen avustamana vastata pohjoismaisen yhteistyön yhtenäistämistä. Ministerineuvostoa avustavat virkamiesvaliokunnat ja kaksi sihteeristöä.

2. Asian valmistelu

Fär-saarten ja Ahvenanmaan edustus Pohjoismaiden neuvostossa ja ministerineuvostossa on ollut eri yhteyksissä esillä aikaisemminkin. Edustus neuvoston osalta on toteutettu kansainvälisöikeudellisesti Helsingin sopimuksen muutoksella (SopS 21/71) ja ministerineuvoston osalta sen vuonna 1976 tekemällä päätöksellä. Tanskan hallitus teki helmikuussa 1980 ehdotuksen (B 29/j) Pohjoismaiden neuvostolle Fär-saarten ja Grönlannin edustuksesta neuvostossa. Tanskan ehdotus ja jäsen ehdotus (A 577/j) Fär-saarten itsenäisestä edustuksesta neuvostossa käsiteltiin neuvoston oikeudellisessa valiokunnassa, jolloin Ahvenanmaan edustus neuvostossa lisättiin selvityksen piiriin.

Pohjoismaiden pääministerien ja Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston yhteisessä kokouksessa 27 päivänä marraskuuta 1980 päätettiin asettaa komitea, jonka tehtävänä oli tutkia, kuinka Fär-saarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan edustautuminen neuvostossa voitaisiin järjestää tyydyttävällä tavalla. Komiteaan kuului viisi jäsentä neuvoston puheenjohtajistosta ja viisi hallitusten edustajaa, nimittäin Tanskan kulttuuri- ja pohjoismaisten asioiden ministeri ja muiden maiden oikeusministerit. Komitean puheenjohtajana

toimi kesäkuusta 1981 lähtien Ruotsin oikeusministeri Carl Axel Petri.

Komitea aloitti työnsä 22 päivänä tammikuuta 1981. Se on tehnyt selvitykset Fär-saarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan itsehallinnon poliittisesta ja oikeudellisesta luonteesta ja muista siihen vaikuttavista olosuhteista. Komitea on myös antanut itsehallintoalueiden edustajille mahdollisuuden esittää omia näkökantojaan muutoksista edustukseen. Komitean mietintö valmistui syyskuussa 1982 ja se on julkaistu sarjassa Pohjoismaiset mietinnöt 1982:6. Mietintö sisälsi ehdotuksen Helsingin sopimuksen muutoksiksi ja siihen liittyy komitean tanskalaisten ja islantilaisien jäsenten eriävä mielipide. Komitea ehdotti myös vastaavasti muutettavaksi Pohjoismaiden välistä sopimusta kulttuuriyhteistyöstä (SopS 60/71) sekä kuljetusten ja tietoliikenteen alaa koskevaa yhteistyösopimusta (SopS 23/73). Sopimukset näiden yhteistyösopimusten muuttamisesta on allekirjoitettu kesäkuussa 1983, ja ne on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti Helsingin sopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen kanssa.

Pohjoismaiden neuvoston 31. istunnossa annettiin 23 päivänä helmikuuta 1983 suositus (5/1983), jossa neuvosto esittää hallituksille Helsingin sopimuksen muuttamista muuten komitean mietinnön mukaisesti paitsi, että valtuuskuntia koskeva 48 artikla esitetään muutettavaksi komitean vähemmistön kannan mukaisesti. Samassa istunnossa neuvosto hyväksyi lisäksi suosituksen Helsingin sopimuksen 8 ja 50 artiklan muuttamiseksi. Sopimuksen 8 artikla koskee opetusta muiden Pohjoismaiden oloista ja 58 artikla Pohjoismaiden neuvoston kulujen jakoperustetta. Helsingin sopimuksen muuttamista koskeva sopimus allekirjoitettiin Reykjavikissä 15 päivänä kesäkuuta 1983.

3. Muutosten merkitys

Helsingin sopimuksen muutoksilla tehdään mahdolliseksi Grönlannin osallistuminen pohjoismaisten yhteistyöelinten toimintaan, ja samalla Fär-saarten ja Ahvenanmaan asemaa vahvistetaan tässä yhteistyössä. Fär-saarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan itsehallinto on luonteeltaan siinä määrin samankaltaista, että niiden edustusta koskevien erillisten ratkaisujen aikaansaaminen ei ole perusteltua käytännöllisistäkään syistä. Muutokset on laadittu siten, että Suomen ja Tanskan perustuslakia tai muuta Fär-saarten,

Grönlannin ja Ahvenanmaan itsehallintoon liittyvää lainsäädäntöä ei tarvitse muuttaa.

Fär-saarilla ja Grönlannilla on autonomiansa kautta erityisasema monessa suhteessa Tanskaan ja Ahvenanmaalla vastaavasti Suomeen nähden. Niiden asema perustuu kuitenkin Tanskan ja Suomen sisäiseen lainsäädäntöön. Ahvenanmaan osalta tulevat lisäksi kysymykseen sen asemaa koskevat kansainväliset sopimukset. Ahvenanmaan itsehallinto ei käsitä ulkoasioiden hoitoa, eikä se siten anna mahdollisuutta solmia Helsingin sopimuksen edellyttämiä suhteita toisten valtioiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa. Sama koskee myös Fär-saaria ja Grönlantia, mutta niillä on kuitenkin rajoitettu oikeus tehdä muun muassa kalastussopimuksia.

Jäsenyys kansainvälisessä järjestössä on aina sidottu valtioon itsenäisenä ja suvereenisenä yksikkönä. Poikkeuksena ovat ainoastaan erityisjärjestöt, joissa muilla kuin valtioilla on rajoitettu jäsenyys, ja neuvoo-antavat järjestöt. Tämän johdosta ei itsehallintoalueille ole katsottu mahdolliseksi antaa suvereenisten valtioiden kanssa rinnastettavaa asemaa Pohjoismaiden neuvostossa. Fär-saarten ja Ahvenanmaan jo nykyisin melko itsenäistä asemaa kuitenkin vahvistetaan yhteistyöhön osallistumisen ja siihen vaikuttamisen suhteen. Fär-saarten ja Ahvenanmaan yhteisempi osallistuminen pohjoismaiseen yhteistyöhön, joka vastaa mahdollisimman suurella määrin niiden itsehallintotoimivaltaa, ja myös Grönlannin liittäminen siihen vahvistaisivat pohjoismaista yhteistyötä kokonaisuudessaan.

Helsingin sopimuksen muutosten mukaan Grönlanti saa Pohjoismaiden neuvostoon kaksi maakuntapäiviensä valitsemaa jäsentä, ja Ahvenanmaan jäsenten määrä nousee kahteen. Fär-saarten ja Ahvenanmaan jäsenet on vähennetty tähän asti Tanskasta ja vastaavasti Suomesta valittujen jäsenien kokonaismäärästä. Koska ei ole haluttu entisestään vähentää Suomen eduskunnan ja Tanskan kansankäräjien valitsemien jäsenten määrää, on Suomesta, Tanskasta, Ruotsista ja Norjasta valittujen jäsenten lukumäärä nostettu entisestä 18:sta 20 jäseneseen ja Islannin kuudesta seitsemään jäseneseen. Neuvoston valittujen jäsenten lukumäärä nousee muutoksen jälkeen

78:sta 87 jäseneseen, joista Suomen eduskunta valitsee 17 jäsenen sijasta 18. Fär-saarten ja Grönlannin maakuntahallitukset ja Ahvenanmaan maakunnanhallitus voivat määrätä jäsenistään haluamansa määrän edustajia neuvostoon. Maakunta- ja maakunnanhallitukset saavat myös oikeuden tehdä ehdotuksia neuvostolle. Itsehallintoalueiden kansanedustuslaitosten jäsenet ja hallitusten edustajat muodostavat kunkin alueen osalta itsenäisen valtuuskunnan, joka kuuluu osana myös asianomaisen maan valtuuskuntaan.

Helsingin sopimusta muutetaan niin, että siinä muodollisesti otetaan huomioon ministerineuvoston vuonna 1976 tekemä päätös Fär-saarten maakuntahallituksen ja Ahvenanmaan maakunnanhallituksen osallistumisesta ministerineuvoston työhön ja että osallistuminen koskee myös Grönlannin maakuntahallitusta. Maakunta- ja maakunnanhallitusten edustajille ei ole kuitenkaan annettu oikeutta osallistua itsenäisesti ministerineuvoston päätöksentekoon, koska siihen liittyy ulkoasioiden hoitoa ja toisaalta Suomen sekä Tanskan äänivalta nousisi itsehallintoalueiden edustajien kautta. Kuitenkin on tehty mahdolliseksi, että maakunta- tai maakunnanhallituksen jäsen Suomen tai vastaavasti Tanskan nimenomaisella suostumuksella osallistuu näiden valtioiden hallituksen edustajana päätöksentekoon. Fär-saaret, Grönlanti ja Ahvenanmaa voivat myös yhtyä ministerineuvoston päätökseen itsehallintojärjestelmiensä mukaisesti.

4. Riippuvuus muista esityksistä

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta on säädetty vuonna 1960 annetussa laissa (170/60, muutettu laeilla 210/63, 89/70, 856/71, 167/77 ja 280/83). Laki sisältää säännökset muun muassa eduskunnan Pohjoismaiden neuvostoon valitsemien jäsenien lukumäärästä ja Suomen valtuuskunnan kokoonpanosta. Koska Helsingin sopimuksen muuttamista koskeva sopimus sisältää näistä säännöksistä poikkeavia määräyksiä, annetaan hallituksen esitys lain muuttamisesta samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö

Pohjoismaiden neuvoston oikeudellinen valio-

kunta piti Helsingin sopimuksen 8 artiklan muuttamista koskevassa mietinnössään aiheellisenä selventää artiklan sanamuotoa niin, että siitä

käy selvästi ilmi, että Pohjoismaiden kouluissa annetaan opetusta myös itsehallintoalueiden kielestä, kulttuurista ja yhteiskuntaoloista.

Muutokset 44 artiklaan johtuvat toisaalta Grönlannin osallistumisesta yhteistyöhön ja toisaalta tarpeesta korostaa itsehallintoalueiden oikeutta osallistua yhteistyöhön ja valittujen jäsenten tasa-arvoisuutta neuvostossa.

Sopimuksen 47 artiklaan lisätään määräys, että Fär-saarten maakäräjät ja Grönlannin ja Ahvenanmaan maakuntapäivät valitsevat neuvostoon jokainen kaksi jäsentä. Samalla nostetaan edustajien kokonaismäärä 78:sta 87:ään. Maakunnan- ja maakuntahallitukset määräävät haluamansa lukumäärän edustajia.

Itsehallintoalueiden edustajat muodostavat 48 artiklan muutoksen mukaan omat valtuuskuntansa. Kuitenkin Fär-saarten ja Grönlannin valtuuskunnat kuuluvat Tanskan valtuuskuntaan ja Ahvenanmaan valtuuskunta Suomen valtuuskuntaan puheenjohtajistoa ja sihteeristöä valittaessa (52 ja 54 artikla) sekä jaettaessa valiokuntapaikoja ja yhteisiä kuluja (53 ja 58 artikla).

Sopimuksen 49 artikla koskee äänioikeutta neuvostossa, ja sitä on muutettu Grönlannin yhteistyöhön osallistumisen johdosta.

Myös maakunnan- ja maakuntahallitukset saavat oikeuden tehdä ehdotuksia neuvostolle, ja 55 artikla muutetaan tämän mukaisesti.

Sopimuksen nykyisen 58 artiklan mukaan yhteiset kulut jaetaan valtuuskuntien kesken viisivuotiskausittain maiden bruttokansantuotteen osoittamassa suhteessa. Puheenjohtajisto voi kuitenkin erityisistä syistä päättää muusta jakoperusteesta. Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto on 23 päivänä elokuuta 1982 päättänyt, että yhteiset kulut jaetaan samoin perustein kuin pohjoismaiden ministerineuvostossa. Jakoperuste ministerineuvoston kulujen osalta muutettiin samana vuonna siten, että se lasketaan vuosittain bruttokansantulon osoittamassa suhteessa kahden viimeisen vuoden tietojen perusteella. Neuvosto hyväksyi tämän johdosta suosituksen 58 artiklan muuttamiseksi siten, että päätös yhteisten kulujen jakamisesta valtuuskuntien kesken tehdään jokaista varainhoitovuotta varten. Puheenjohtajisto voi erityisistä syistä päättää tämän jaon muuttamisesta. Jakoperusteen muuttamisella ei ole oleellista merkitystä osuuksien suhteeseen.

Sopimuksen 60 artikla koskee muun muassa ministerineuvoston kokoonpanoa. Artiklan muutoksella on tarkoitus kirjata Helsingin sopimukseen ministerineuvoston vuonna 1976 tekemä päätös Fär-saarten ja Ahvenanmaan oikeudesta

osallistua ministerineuvoston työhön ja ulottaa se koskemaan myös Grönlantia. Itsehallintoalueet eivät kuitenkaan ole neuvoston itsenäisiä jäseniä kuten suvereenit valtiot, eikä niillä ole jäsenille kuuluvaa päätösvaltaa. Ne eivät myöskään saa itsenäistä asemaa ministerineuvostossa.

Sopimuksen 61 artiklan muutoksella mahdollistetaan se, että valtuutetun virkamiehen ohella myös maakunta- tai maakunnahallituksen jäsen voi poikkeustapauksessa osallistua ministerineuvostossa päätöksentekoon maan hallituksen jäsenen sijasta. Lisäksi maakunta- tai maakunnahallituksen jäsentä voi ministerineuvoston työssä edustaa siihen valtuutettu henkilö.

Sopimuksen 63 artiklaan lisätään uusi 2 kappale, jonka mukaan ministerineuvoston tekemä päätös on Fär-saaria, Grönlantia ja Ahvenanmaata sitova siltä osin kuin ne yhtyvät päätökseen itsehallintojärjestelmiensä mukaisesti. Määräyksen tarkoituksena on korostaa, että ministerineuvoston päätös ei välittömästi vaikuta itsehallintoalueisiin silloin, kun niiden itsehallintojärjestelmät eivät salli, että asianomaisten valtioiden hallitukset tekisivät niitä koskevia päätöksiä. Lisäksi määräys säätää niiden oikeutta liittyä ministerineuvoston päätökseen joko päätöksenteon yhteydessä tai jälkepäin.

Ministerineuvoston 63 artiklan mukainen sitova päätös voi koskea kansainvälisen sopimuksen tekemistä Pohjoismaiden kesken tai myös muiden valtioiden kanssa. Muutos Helsingin sopimuksen 63 artiklaan ei vaikuta ministerineuvoston päätöksellä tehtävien tai tavanomaisesti allekirjoitettavien valtiosopimusten perustuslakien mukaiseen kansainväliseen sitovuuteen eikä Ahvenanmaan itsehallintolain (670/51) mukaiseen hyväksymismenettelyyn. Milloin sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja koskee Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan maakunnallisen lainsäädäntövallan piiriin kuuluvia asioita, maakuntapäiviltä on pyydettävä itsehallintolain 11 §:n 2 momentin 19 kohdan mukaan hyväksyminen sopimuksen voimaansaattamislaille. Jos sopimuksessa ei ole lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, ei voimaansaattamiselle pyydetä Ahvenanmaan maakuntapäivien eikä muidenkaan itsehallintoelinten suostumusta. Sopimuksen täytäntöönpano Ahvenanmaalla saattaa silloin estyä siltä osin, kuin se koskee alaa, jolla maakunnalla on lainsäädäntö- ja hallintovalta. Maakunnan yhtyminen ministerineuvoston päätökseen selventää kuitenkin tilannetta sellaisen sopimuksen täytäntöönpanosta Ahvenanmaalla.

2. Voimaantulo

Helsingin sopimuksen muuttamista koskeva sopimus on ratifioitava ja ratifioimiskirjat mahdollisimman pian talletettava Suomen ulkoasiainministeriöön. Sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, jona kaikkien sopimuspuolten ratifioimiskirjat on talletettu. Tarkoituksena on, että muutoksia voitaisiin soveltaa helmikuussa 1984 pidettävässä Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa.

3. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Helsingin sopimuksen muuttamista koskeva sopimus vahvistaa entisestään Fär-saarten ja Ah-

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 1983

venanmaan osallistumista Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön ja tekee mahdolliseksi myös Grönlannin osallistumisen siihen vastaisuudessa. Hallitus katsoo muutoksen olevan siinä määrin merkittävä pohjoismaiselle yhteistyölle kokonaisuudessaan, että se pitää tarpeellisena pyytää eduskunnan hyväksymisen sopimukselle.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 2 momentin mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välillä Helsingissä 23 päivänä maaliskuuta 1962 allekirjoitetun yhteistyösopimuksen muuttamisesta Reykjavikissa 15 päivänä kesäkuuta 1983 tehdyn sopimuksen.

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ulkoasiainministeri Paavo Väyrynen

SOPIMUS

Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välillä 23 päivänä maaliskuuta 1962 tehdyn yhteistyösopimuksen muuttamisesta

Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan hallitukset,

jotka ovat 13 päivänä helmikuuta 1971 ja 11 päivänä maaliskuuta 1974 tehdyillä sopimuksilla muuttaneet Pohjoismaiden välillä 23 päivänä maaliskuuta 1962 tehtyä yhteistyösopimusta,

jotka pitävät tarkoituksenmukaisena tehdä sopimukseen tiettyjä muutoksia antaakseen Fär-saarille ja Ahvenanmaalle laajemman edustuksen Pohjoismaiden neuvostossa ja Pohjoismaiden ministerineuvostossa sekä antaakseen Grönlannille vastaavan edustuksen näissä elimissä,

ovat sopineet seuraavasta:

I

Yhteistyösopimuksen 8, 44, 47, 48, 49, 55, 58, 60, 61 ja 63 artiklat muutetaan kuulumaan seuraavasti.

8 artikla

”Pohjoismaissa on kouluissa annettavaan opetukseen ja koulutukseen sopivassa laajuudessa sisällytettävä muiden pohjoismaiden, mukaan luettuna Fär-saarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan, kielten, kulttuurin ja yleisten yhteiskuntaolojen opetusta.”

44 artikla

”Pohjoismaiden neuvostossa Pohjoismaiden sekä Fär-saarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan kansanedustuslaitokset, maiden hallitukset sekä Fär-saarten ja Grönlannin maakuntahallitukset ja Ahvenanmaan maakunnanhallitus ovat yhteistyössä keskenään. Neuvosto voi tehdä aloitteita ja antaa neuvoja niissä kysymyksissä, jotka koskevat yhteistyötä näiden maiden tai joidenkin niistä ja Fär-saarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan välillä, ja sillä on muutoin ne tehtävät, jotka ilmenevät tästä tai muista sopimuksista.”

SAMKOMULAG

um breytingu á samstarfssamningnum frá 23. mars 1962 milli Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar.

Ríkisstjórnir Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar,

sem með samkomulagi frá 13. febrúar 1971 og samkomulagi frá 11. mars 1974 hafa breytt samstarfssamningnum frá 23. mars 1962,

sem telja ráðvænlegt að gera breytingar á samningnum í þeim tilgangi að veita Álandseyjum og Færeyjum aukna aðild að Nordurlandaráði og ráðherranefnd Nordurlandaráds og einnig til að veita Grænlandi samsvarandi aðild að þessum stofnunum,

hafa orðið sammála um eftirfarandi:

I.

8., 44., 47., 48., 49., 55., 58., 60., 61. og 63. gr. samstarfssamningsins orðist svo:

8. gr.

”Fræðsla og menntun í skólum í sérhverju Nordurlandanna skal í hæfilegum mæli taka til fræðslu í tungumálum og um menningu og almennt þjóðfélagsástand á hinum Nordurlöndunum, þar með töldum Álandseyjum, Færeyjum og Grænlandi.”

44. gr.

”Í Nordurlandaráði starfa saman þjóðþing Nordurlandanna ásamt landsþingi Álandseyja, löggengi Færeyja og landsþingi Grænlands og ríkisstjórnir landanna ásamt stjórn Álandseyja og landsstjórnnum Færeyja og Grænlands. Ráðið getur átt frumkvæði að lausn vandamála og verid ráðgefandi um vandamál sem varða samvinnu landanna, svo og Álandseyja, Færeyja og Grænlands, eða einhverra þeirra. Að öðru leyti hefur ráðið á hendi verkefni sem af þessum samningi eða öðrum leidir.”

47 artikla

”Neuvoston muodostavat 87 valittua jäsentä, hallitusten edustajat sekä Fär-saarten ja Grönlannin maakuntahallitusten ja Ahvenanmaan maakunnanhallituksen edustajat.

Jäsenistä valitsevat Tanskan kansankäräjät kuusitoista, Suomen eduskunta kahdeksantoista, Islannin altingi seitsemän, Norjan suurkäräjät ja Ruotsin valtiopäivät kumpikin kaksikymmentä sekä Fär-saarten maakäräjät ja Grönlannin ja Ahvenanmaan maakuntapäivät valitsevat jokainen kaksi jäsentä. Sen lisäksi kukin kansanedustuslaitos valitsee vastaavan määrän varajäseniä.

Jäsenet ja varajäsenet valitaan vuosittain ja vaali on voimassa siksi kunnes seuraava vaali toimitetaan. Vaaleissa on erilaisten poliittisten suuntausten saatava edustus neuvostossa.

Ainoastaan se, joka on vaalin toimittaneen kansanedustuslaitoksen jäsen, voi toimia neuvoston valittuna jäsenenä ja varajäsenenä.

Hallitukset, maakuntahallitukset ja maakunnanhallitus määräävät jäsenistään haluamansa määrän edustajia.”

48 artikla

”Tanskan valtakunnan valtuuskunnan muodostavat kansankäräjien valitsevat jäsenet ja hallituksen määräämät edustajat sekä Fär-saarten ja Grönlannin toisessa kappaleessa mainitut valtuuskunnat. Suomen valtuuskunnan muodostavat eduskunnan valitsevat jäsenet ja hallituksen määräämät edustajat sekä toisessa kappaleessa mainittu Ahvenanmaan valtuuskunta. Kunkin muun maan valtuuskunnan muodostavat kansanedustuslaitoksen valitsevat jäsenet ja hallituksen määräämät edustajat.

Fär-saarten valtuuskunnan muodostavat maakäräjien valitsevat jäsenet ja maakuntahallituksen määräämät edustajat. Grönlannin valtuuskunnan muodostavat maakuntapäivien valitsevat jäsenet ja maakuntahallituksen määräämät edustajat. Ahvenanmaan valtuuskunnan muodostavat maakuntapäivien valitsevat jäsenet ja maakunnanhallituksen määräämät edustajat.

Valtuuskunta tarkoittaa 52 ja 53 artiklassa, 54 artiklan 1 kappaleessa ja 58 artiklan 2 kappaleessa maan valtuuskuntaa.”

49 artikla

”Hallitusten sekä maakuntahallitusten ja maakunnanhallituksen edustajilla ei ole äänioikeutta neuvostossa.

47. gr.

”Ráðið skipa 87 kjörnir fulltrúar, fulltrúar ríkisstjórnanna og fulltrúar stjórnar Álandseyja og landsstjórna Færeyja og Grænlands.

Þjóðþing Dana kys 16 fulltrúa, ríkisþing Finna 18 fulltrúa, Alþingi Íslendinga 7 fulltrúa, stórþing Nordmanna og ríkisþing Svía hvort um sig 20 fulltrúa og landsþing Álandseyja, lögþing Færeyja og landsþing Grænlands 2 fulltrúa hvert. Ennfremur kys hver aðili jafnmarga varamenn.

Kjör fulltrúa og varamanna fer fram árlega og gildir til næsta kjörs. Við kjör skal þess gætt að mismunandi stjórnmalastefnur eigi fulltrúa íráðinu.

Kjörgengir eru einvörðungu þingmenn á því þingi þar sem kjör fer fram.

Ríkisstjórnirnar, stjórn Álandseyja og landsstjórnir Færeyja og Grænlands velja úr sínum hópi stjórnarfulltrúa, svo marga sem þær óska.”

48. gr.

”Í deild danska ríkisins eru þeir fulltrúar sem þjóðþingid kys og þeir fulltrúar sem ríkisstjórnin velur, svo og deildir Færeyja og Grænlands sem taldar eru í 2. mgr. Í deild Finnlands eru þeir fulltrúar sem ríkisþingid kys og þeir fulltrúar sem ríkisstjórnin velur, svo og deild Álandseyja sem talin er í 2. mgr. Deildir hinna landanna skipa kjörnir fulltrúar þjóðþinganna og fulltrúar sem ríkisstjórnirnar velja.

Í deild Færeyja eru þeir fulltrúar sem lögþingid kys og þeir fulltrúar sem landsstjórnin velur. Í deild Grænlands eru þeir fulltrúar sem landsþingid kys og þeir fulltrúar sem landsstjórnin velur. Í deild Álandseyja eru þeir fulltrúar sem landsþingid kys og þeir fulltrúar sem stjórn Álandsevja velur.

Orðið ”deild” í 52. gr., 53. gr., 1. mgr. 54 gr. og 2. mgr. 58. gr. merkir deild viðkomandi lands.”

49. gr.

”Fulltrúar ríkisstjórnanna og fulltrúar stjórnar Álandseyja og landsstjórna Færeyja og Grænlands eiga ekki atkvæðisrétt íráðinu.

Maiden välisten sopimusten soveltamista koskevissa kysymyksissä on ainoastaan näitä maita edustavilla jäsenillä äänioikeus.”

55 artikla

”Oikeus tehdä ehdotuksia neuvostolle on hallituksella, Fär-saarten ja Grönlannin maakuntahallituksilla, Ahvenanmaan maakunnanhallituksella, ministerineuvostolla ja jäsenellä.

Ehdotukset on valmistelevasti käsiteltävä valiokunnassa ennen niiden lopullista käsittelyä neuvostossa.”

58 artikla

”Jokainen valtuuskunta vastaa neuvoston toimintaan osallistumisestaan aiheutuvista kustannuksista.

Yleiskokous, tai yleiskokouksen valtuuttamana puheenjohtajisto, päättää joka varainhoitovuotta varten, miten yhteiset kulut jaetaan valtuuskuntien kesken. Puheenjohtajisto voi erityisistä syistä päättää tämän jaon muuttamisesta.”

60 artikla

”Pohjoismaiden ministerineuvosto on Pohjoismaiden hallitusten yhteistyöelin. Fär-saarten ja Grönlannin maakuntahallitukset sekä Ahvenanmaan maakunnanhallitus ottavat osaa ministerineuvoston työhön.

Ministerineuvosto tekee päätöksiä siinä laajuudessa kuin käy ilmi tästä sopimuksesta ja muista Pohjoismaiden välisistä sopimuksista. Muissakin yhteistyökysymyksissä ministerineuvosto vastaa Pohjoismaiden hallitusten sekä hallitusten ja Pohjoismaiden neuvoston välisestä yhteistyöstä.”

61 artikla

”Hallituksen, maakuntahallituksen ja maakunnanhallituksen jäseniä voi kokouksessa poikkeustapauksessa edustaa siihen valtuutettu henkilö. Kuitenkin on vähintään kolmea maata edustettava hallituksen jäsen.

Jokainen maa nimeää hallituksen jäsenen, jonka tehtävänä on virkamiehen avustamana vastata pohjoismaisen yhteistyön yhtenäistämisestä.

Ministerineuvostoa auttavat sen toiminnassa virkamiesvaliokunnat ja ministerineuvoston sihteeristöt.”

63 artikla

”Ministerineuvoston päätös on kutakin maata sitova. Päätös kysymyksessä, joka jonkin maan valtiosäännön mukaan edellyttää kansanedus-

Um málefni sem einvörðungu varða túlkun samninga milli einstakra landa eiga ekki aðrir atkvæðisrétt en fulltrúar þeirra landa.”

55. gr.

”Sérhver ríkisstjórn, stjórn Álandseyja, landsstjórnir Færeyja og Grænlands, ráðherranefndin og sérhver fulltrúi hefur tillögurétt.

Nefnd skal fjalla um sérhvert mál áður en ráðið tekur það til lokaafgreidslu.”

58. gr.

”Hver deild ber kostnað af þátttöku sinni í ráðinu.

Þingid eða stjórnarnefndin eftir umbodi þingsins ákveður fyrir hvert fjárhagsár hvernig sameiginlegur kostnaður skiptist milli deildanna. Stjórnarnefndin getur þó í sérstökum tilvikum ákveðið að breyta þeirri skiptingu.”

60. gr.

”Í ráðherranefnd Norðurlanda starfa ríkisstjórnir landanna saman.

Stjórn Álandseyja og landsstjórnir Færeyja og Grænlands taka þátt ístarfi ráðherranefndarinnar.

Ráðherranefndin tekur ákvarðanir að því marki sem mælt er fyrir um í samningi þessum og öðrum samningum milli Norðurlandanna. Ráðherranefndin skal og annast samvinnu í öðrum samstarfsmálum ríkisstjórna Norðurlanda innbyrðis og ríkisstjórna og Norðurlandaráds.”

61. gr.

”Í undantekningartilvikum getur staðgengill með umbodi sótt fund í stað fulltrúa úr ríkisstjórn, stjórn Álandseyja eða landsstjórnnum Færeyja eða Grænlands. Þó verða hverju sinni fulltrúar þriggja ríkja hid fæsta að vera ráðherrar.

Hvert ríki tilnefnir ráðherra er með aðstoð embættismanns skal annast samræmingu norrænna samstarfsmála.

Til aðstoðar ráðherranefndinni við störf hennar eru embættismannanefndir og skrifstofur ráðherranefndarinnar.”

63. gr.

”Ákvarðanir ráðherranefndarinnar eru bindandi fyrir hvert land. Ákvörðun í máli sem samkvæmt stjórnarskrá einhvers landanna krefst

tuslaitoksen hyväksymistä, ei kuitenkaan ole tätä maata sitova ennen kuin kansanedustuslaitos on hyväksynyt päätöksen. Jos sanotunlainen hyväksyminen vaaditaan, on ministerineuvostolle ilmoitettava tästä ennen kuin ministerineuvosto tekee päätöksensä. Ennen kuin kansanedustuslaitoksen hyväksyminen on saatu, päätös ei ole myöskään toista maata sitova.

Ministerineuvoston tekemä päätös on Fär-saaria, Grönlantia ja Ahvenanmaata sitova siltä osin kuin ne yhtyvät päätökseen itsehallintojärjestelmänsä mukaisesti.”

II

Tämä sopimus on ratifioitava ja ratifioimiskirjat mahdollisimman pian talletettava Suomen ulkoasiainministeriöön, jonka on toimitettava jokaiselle sopimuksen osapuolelle oikeaksi todistettu jäljennös sopimuksesta.

Sopimus tulee voimaan kolmantenakymmentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona kaikkien sopimuspuolten ratifioimiskirjat on talletettu.

Tämän vakuudeksi ovat allekirjoittaneet valtuutetut asiamiehet Reykjavikissa 15 päivänä kesäkuuta 1983 allekirjoittaneet tämän sopimuksen, joka on tehty yhtenä islannin-, norjan-, ruotsin-, suomen- ja tanskankielisenä kappaleena jokaisen tekstin ollessa yhtä todistusvoimainen.

Suomen hallituksen puolesta

Gustav Björkstrand

samþykktis þjóðþings þess lands er þó ekki bindandi fyrir það land fyrr en þjóðþing þess hefur samþykkt ákvörðunina. Sé slíkrar samþykktar krafist skal ráðherranefndinni skýrt frá því áður en hún tekur ákvörðun. Önnur lönd eru ekki heldur bundin af slíkri ákvörðun fyrr en samþykkt þjóðþingsins liggur fyrir.

Ákvörðun ráðherranefndarinnar er bindandi fyrir Álandseyjar, Færeyjar og Grænland í þeim mæli sem þau lönd fallast á ákvörðunina í samræmi við sjálfstjórnarreglur.”

II

Samkomulag þetta skal fullgilda, og skulu fullgildingarskjölin svo skjótt sem við verður komið afhent utanríkisráðuneyti Finnlands til varðveislu, og skal það ráðuneyti láta hverjum samningsaðila í té staðfest afrit samkomulagsins.

Samkomulagið öðlast gildi þrjátíu dögum eftir að fullgildingarskjöl allra samkomulagsaðila hafa borist.

Þessu til staðfestu hafa undirritaðir fulltrúar, er til þess höfðu umboð, undirritað samkomulag þetta í Reykjavík 15. júní 1983 í einu eintaki á dönsku, finnsku, íslensku, norsku og sænsku, og skulu þeir textar allir jafngildir.

Fyrir hönd ríkisstjórnar Íslands

Matthías Á Mathiesen

OVERENSKOMST

om ændring af samarbejdsoverenskomsten af 23. marts 1962 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer, som ved overenskomster af 13. februar 1971 og 11. marts 1974 har ændret samarbejdsoverenskomsten af 23. marts 1962 mellem de nordiske lande,

som finder det formålstjenligt at foretage visse ændringer i overenskomsten for at give Færøerne og Åland øget repræsentation i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd og for at give Grønland samme repræsentation i disse organer, er blevet enige om følgende:

I

Artiklerne 8, 44, 47, 48, 49, 55, 58, 60, 61 og 63 i samarbejdsoverenskomsten får følgende nye ordlyd:

Artikel 8

”I alle nordiske lande skal undervisningen og uddannelsen i skolerne i passende omfang omfatte undervisning i de øvrige nordiske landes, herunder Færøernes, Grønlands og Ålands, sprog, kultur og almindelige samfundsforhold”.

Artikel 44

”I Nordisk Råd samarbejder de nordiske landes samt Færøernes, Grønlands og Ålands folkevalgte forsamlinger, landenes regeringer, Færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre samt Ålands landskapsstyrelse. Rådet er initiativtagende og rådgivende i spørgsmål, som angår samvirket mellem disse lande eller nogle af dem og Færøerne, Grønland og Åland, samt har i øvrigt de opgaver, der fremgår af denne og andre overenskomster”.

Artikel 47

”Rådet består af 87 valgte medlemmer, regeringsrepræsentanter og repræsentanter for Færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre samt Ålands landskapsstyrelse.

Af medlemmerne vælger Danmarks folketingsseksten, Finlands riksdag atten, Islands alting syv, Norges storting tyve, Sveriges riksdag tyve, Færøernes lagting to samt Grønlands landsting og Ålands landsting hver to.

Desuden vælger hver forsamling et tilsvarende antal suppleanter.

Valg af medlemmer og suppleanter foretages årligt og gælder for tiden indtil næste valg. Ved valg skal forskellige politiske meningsretninger gives repræsentation i Rådet.

Kun medlemmer af den forsamling, der har foretaget valget, kan være valgt medlem eller suppleant i Rådet.

Regeringerne, landsstyrene og landskapsstyrelsen udpeger blandt sine medlemmer det antal repræsentanter, de ønsker”.

Artikel 48

”Danmarks Riges delegation består af de af folketingset valgte medlemmer og de af regeringen udpegede repræsentanter samt af Færøernes og Grønlands i andet stykke nævnte delegationer. Finlands delegation består af de af riksdagen valgte medlemmer og de af regeringen udpegede repræsentanter samt af den i andet stykke nævnte Ålands-delegation. Delegationerne for hvert af de øvrige lande består af de af den folkevalgte forsamling valgte medlemmer og de af regeringen udpegede repræsentanter.

Færøernes delegation består af de af lagtinget valgte medlemmer og de af landsstyret udpegede repræsentanter. Grønlands delegation består af de af landstinget valgte medlemmer og de af landsstyret udpegede repræsentanter. Ålands delegation består af de af landstinget valgte medlemmer og de af landskapsstyrelsen udpegede repræsentanter.

Ved ”delegation” forstås i artikel 52, 53, 54, stk. 1 og 58, stk. 2, landets delegation”.

Artikel 49

”Regeringsrepræsentanterne samt landsstyrenes og landskapsstyrelsens repræsentanter har ikke stemmeret i Rådet.

I spørgsmål, som angår anvendelsen af overenskomster mellem visse lande, har kun medlemmer fra disse lande stemmeret”.

Artikel 55

”Regeringerne, Færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre, Ålands landskapsstyrelse, Ministerrådet og medlemmerne har ret til at fremsætte forslag for Rådet.

Ethvert forslag skal behandles i et udvalg, inden det færdigbehandles i Rådet”.

Artikel 58

”Hver delegation svarer for udgifterne til sin deltagelse i Rådet.

Plenarforsamlingen, eller i henhold til Plenarforsamlingens bemyndigelse Præsidiets, træffer for hvert budgetår bestemmelse om, hvorledes de fælles udgifter skal fordeles mellem delegationerne. Præsidiets kan i særlige tilfælde træffe beslutning om at ændre denne fordeling”.

Artikel 60

”I Nordisk Ministerråd samarbejder de nordiske landes regeringer.

Færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre samt Ålands landskapsstyrelse deltager i ministerrådets arbejde.

Ministerrådet træffer beslutninger i den udstækning, som angives i denne og andre overenskomster mellem de nordiske lande. Også i øvrige samarbejdsspørgsmål har ministerrådet ansvar for samarbejdet mellem de nordiske landes regeringer og mellem regeringerne og Nordisk Råd”.

Artikel 61

”Medlemmer af en regering, et landsstyre eller landskapsstyrelsen kan i undtagelsestilfælde på et møde være repræsenteret ved en dertil beful-

dmægtiget; dog skal mindst tre af landenes regeringer være repræsenteret ved regeringsmedlemmer.

Hvert land udpeger et regeringsmedlem, som har til opgave med bistand af en embedsmand at være ansvarlig for samordningen af nordiske samarbejdsspørgsmål.

Ministerrådet bistås i sin virksomhed af embedsmandskomiteer og af ministerrådets sekretariater”.

Artikel 63

”Ministerrådets beslutninger er bindende for de enkelte lande. Beslutninger vedrørende spørgsmål, som i henhold til et lands forfatning kræver den folkevalgte forsamlings godkendelse, binder dog ikke dette land, før forsamlingen har godkendt beslutningen. Kræves sådan godkendelse, skal ministerrådet underrettes herom, inden ministerrådet træffer beslutningen. Før den folkevalgte forsamlings godkendelse foreligger, er de øvrige lande heller ikke bundet af beslutningen.

Beslutninger truffet af ministerrådet er bindende for Færøerne, Grønland og Åland i det omfang, de tilslutter sig beslutningen i overensstemmelse med selvstyreordningerne.”

II

Denne overenskomst skal ratificeres, og ratifikationsdokumenterne skal snarest muligt deponeres i Finlands udenrigsministerium, der skal sende bekræftede afskrifter af overenskomsten til de øvrige kontraherende parter.

Overenskomsten træder i kraft 30 dage efter den dag, hvor samtlige kontraherende parters ratifikationsinstrumenter er deponerede.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede i Reykjavik den 15. juni 1983 undertegnet denne overenskomst i et eksemplar på dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk, hvilke tekster alle har samme gyldighed.

For Danmarks regering

Christian Christensen

